ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

2024 йил 3 июнь

Каттақўрғон тумани

Каттақўрғон туманлараро иқтисодий суди, судья Ж.Юсуповнинг раислигида, судья ёрдамчиси И.Ўлжаевнинг суд мажлиси котиблигида, Ўзбекистон фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари Нарпай туман кенгашининг даъвогар "Хўжамберди бобо даласи" фермер ҳўжалиги манфаатида, "ОQTOSH BROK" МЧЖ ва қўшимча жавобгар "Мароқанд сифат" МЧЖга нисбатан берган даъво аризаси бўйича қўзғатилган ишни, суд биносида ўтказилган очиқ суд мажлисида, Кенгаш вакили Ш.Мўминов (2024 йил 27 майдаги 02/32-сонли ишончнома) иштирокида кўриб қуйидагиларни

аниклади:

Ўзбекистон фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари Нарпай туман кенгаши (матнда Кенгаш деб юритилади) даъвогар "Хўжамберди бобо даласи" фермер ҳўжалиги (матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида жавобгар "ОQTOSH BROK" МЧЖ (матнда жавобгар деб юритилади) ва қўшимча жавобгар "Мароқанд сифат" МЧЖга (матнда қўшимча жавобгар деб юритилади)га нисбатан Каттақўрғон туманлараро иқтисодий судига даъво аризаси билан мурожаат қилиб, тарафлар ўртасида 2024 йил 18 январда тузилган 6662516-сонли Олди-сотди "Фьючерс" шартномасини бекор қилишни сўраган.

Суднинг 2024 йил 16 майдаги ажрими билан ишга низонинг предметига нисатан мустакил талаб билан арз килмайдиган учинчи шахс сифатида Ўзбекистон Республикаси Товар хом ашё биржаси, 2024 йил 28 майдаги ажрими билан "Trans Kontakt Biznes" хусусий корхонаси жалб килинган.

Суд мажлисига даъвогар, жавобгар ва Ўзбекистон Республикаси Товар хом ашё биржаси, "Мароқанд сифат" МЧЖ ва "Trans Kontakt Biznes" хусусий корхонаси вакил иштирокини таъминламади.

"Мароқанд сифат" МЧЖ судга 2024 йил 27 майдаги ариза билан мурожаат қилиб, ишни ўзининг иштирокисиз кўришни сўраган.

Бундай ҳолатда суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (матнда ИПК деб юритилади) 170-моддасига асосан, низони уларнинг вакили йўқлигида ҳал ҳилиниши мумкин деб ҳисоблайди.

Суд мажлисида иштирок этган Кенгаш вакили, даъво аризада келтирилган важларини такрорлаб, даъвони каноатлантиришни тарафлар ўртасида 2024 йил 18 январда тузилган 6662516-сонли Олди-сотди "Фьючерс" шартномасини бекор килишни сўради.

Олдинги суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили, даъвогарнинг даъво талабига эътироз билдириб, шартнома қонуний тузилганлигини баён қилиб, суддан қонуний қарор чиқаришни сўради.

Суд Кенгаш вакили тушунтиришини эшитиб, ишдаги хужжатларни ўрганиб, қуйидагиларга асосан даъво аризасини рад этишни лозим топди.

Иш хужжатларига кўра, "Хўжамберди бобо даласи" фермер хўжалиги 2024 йил 12 январда Ўзбекистон Республикаси Товар хом ашё биржасига ариза билан мурожаат қилиб, "Пахта хом ашёси товарни" биржа котировкалаш варағига киритишни сўраган.

Шундан сўнг, 2024 йил 18 январда биржа брокери "OQTOSH BROK" МЧЖ, сотувчи яъни фермер хўжалиги номидан, сотиб олувчи "Мароканд сифат" МЧЖ номидан биржа брокери "Trans Kontakt Biznes" хусусий корхонаси ўртасида 6662516-сонли "Фьючерс" олди-сотди шартномаси тузилган.

"Хўжамберди бобо даласи" фермер хўжалиги 2024 йил 7 мартда Ўзбекистон Республикаси Товар хом ашё биржасига ариза билан мурожаат қилиб, фермер хўжалиги ўзи етиштирган пахта хом ашёсини қайта ишлашга мўлжалланган асбоб ускуналари мавжудлигини баён қилиб, 2024 йил 18 январда тузилган 6662516-сонли Фьючерс шартномасини бекор қилишни сўраган.

Ўзбекистон Республикаси Товар хом ашё биржасининг 2024 йил 11 мартдаги 18/818-сонли жавоб хатида, фермер хўжалигининг мурожаатинини рад килиб, шартномани муддатидан олдин бекор килиш масаласида судга мурожаат килиш хукуки тушунтирилган.

"Мароқанд сифат" МЧЖ томонидан 2024 йил 7 мартда берилган 24/А1-сонли хатга кўра, "Хўжамберди бобо даласи" фермер хўжалиги билан 2024 йил 18 январда тузилган 6662516-сонли "Фьючерс" олди-сотди шартнмоасини бекор қилишга эътирози йўклиги баён қилинган.

Шу сабабли Кенгаш фермер хўжалиги манфаатида жавобгар ва қўшимча жавобгар нисбатан даъво аризасида қўйилган талаб билан мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодекси (матнда ФК деб юритилади) 382-моддасига кўра, агар ушбу Кодексда, бошка конунларда ёки шартномада бошкача тартиб назарда тутилган бўлмаса, шартнома тарафларнинг келишувига мувофик ўзгартирилиши ва бекор килиниши мумкин.

Тарафлардан бирининг талаби билан шартнома суд томонидан фақат қуйидаги ҳолларда ўзгартирилиши ёки бекор қилиниши мумкин:

- 1) иккинчи тараф шартномани жиддий равишда бузса;
- 2) ушбу Кодекс, бошқа қонунлар ва шартномада назарда тутилган ўзга ҳолларда.

Тарафлардан бирининг шартномани бузиши иккинчи тарафга у шартнома тузишда умид қилишга ҳақли бўлган нарсадан кўп даражада маҳрум бўладиган қилиб зарар етказиши шартномани жиддий бузиш ҳисобланади.

ФК 384-моддасининг иккинчи қисмига кўра, бир тараф шартномани ўзгартириш ёки бекор қилиш ҳақидаги таклифга иккинчи тарафдан рад жавоби олганидан кейингина ёки таклифда кўрсатилган ёхуд қонунда ёинки шартномада белгиланган муддатда, бундай муддат бўлмаганида эса — ўттиз кунлик муддатда жавоб олмаганидан кейин, шартномани ўзгартириш ёки бекор қилиш ҳақидаги талабни судга тақдим этиши мумкин.

Бироқ, шартноманинг иккинчи тарафи яъни "Мароқанд сифат" МЧЖ, фермер хўжалигининг шартномани бекор қилиш ҳақидаги таклифга рад жавоби бермаган, аксинча шартномани бекор қилишга эътироз билдирмаган.

ФК 384-моддасининг биринчи қисмига кўра, шартнома қандай шаклда тузилган бўлса, уни ўзгартириш ёки бекор қилиш тўғрисидаги келишув ҳам шундай шаклда тузилади.

Демак, иккинчи томон шартномани бекор қилишга рад жавоби бермаганлиги сабабли тарафлар ўртасида тузилган шартнома ўзаро бекор қилиниши лозим.

ИПК 68-моддасининг биринчи қисмига кўра, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Бундан ташқари, 2024 йил 18 январда тузилган шартномани суд томонидан бекор қилиниши учун жавобгар жиддий равишда бузганлигини даъвогар исботлаб бермади.

Шу сабабли мазкур шартномани бекор қилиш учун асос мавжуд эмас.

Бундай холатда, суд даъвони рад этишни, суд харажатларини ИПКнинг 118-моддасига асосан даъвогар зиммасига юклаб, унинг манфаатида Кенгаш даъво берганлиги, Кенгашнинг давлат божи тўловидан озодлигини инобатга олишни ва ихтиёрий тўланган 34 000 сўм почта харажатини даъвогар зиммасида қолдиришни лозим топди.

Юқорида баён қилинганларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 118, 157, 176-179, 186-моддаларини қўллаб, суд

карор килди:

Даъво аризаси рад этилсин.

Ихтиёрий тўланган 34 000 сўм почта харажати даъвогар "Хўжамберди бобо даласи" фермер хўжалиги зиммасида қолдирилсин.

Хал қилув қароридан норози бўлган тарафлар шу кундан бошлаб бир ой муддат ичида Самарқанд вилоят судига апелляция тартибида шикоят беришга (прокурор протест келтиришга) ҳақли.

Раислик қилувчи, судья

Ж.Юсупов

